

Ermengol Gassiot: “A la CGT pensem que cap Estat no ens farà lliures i ahora que Catalunya té dret a decidir el seu futur”

Ermengol Gassiot és professor d'arqueologia a la UAB i des de fa un any secretari general de la Confederació General del Treball (CGT) de Catalunya. Un dirigent anarcosindicalista jove —43 anys— i atípic. Molt implicat en moviments socials, sobretot des de la seva època a l'Assemblea d'Okupes de Terrassa. Ara està imputat en un procés penal per les mobilitzacions estudiantils contra el 'pla Bolonya'. La seva veu calmada i paraules senzilles contrasten amb la radicalitat del que diu. Creu que la lluita és al carrer i no confia en les institucions. Ni tan sols si vénen de la mà de l'anomenada “nova política”. Gassiot, des de la CGT, no dubta a fer seves les paraules de Joan Fuster: “La política que no faci el poble serà feta en contra nostre”.

Homera Rosetti

El frau dels ERO a Andalusia i escàndols de corrupció han esquitxat el món sindical. Creus que s'ha disparat el descrèdit dels sindicats?

Hi ha un fet objectiu, més enllà de les targetes 'black' o les dietes per participar en els consells de direcció de les empreses: CCOO i la UGT participen de la gestió de les relacions laborals, juntament amb la patronal i l'Estat. Això, les treballadores ho hem vist i ho hem patit. Quan es demostra que una entitat financera aporta diners a sindicalistes i la resposta dels grans sindicats és que això és completament legal, és sorprenent. El sindicat, com a organització de treballadores, en essència està oposat al capital i a la seva explotació. Un sindicat, doncs, no es pot finançar mai pel capital. Si no, pot semblar que no hi hagi cap alternativa per a les persones que patim la precarietat.

La taxa d'afiliació sindical a l'Estat espanyol és una de les més baixes dels països de l'OCDE (15,9%). CCOO i la UGT han reconegut haver perdut més de 50.000 afiliats en cinc anys. Com es viu això des d'un sindicat com la CGT?

Jo diria que no ho vivim. El que sí vivim és la baixa taxa d'afiliació històrica que ha afectat sindicats majoritaris o no a l'Estat espanyol i a Catalunya. A diferència del que els passa als sindicats majoritaris, nosaltres estem experimentant un creixement continu d'afiliació, de tal manera que en els darrers quatre anys hem passat d'11.000 a més de 14.000 afiliats. Però patim la tradició de la baixa taxa d'afiliació, i és el més preocupant.

“Un repte és que els treballadors que més pateixen la precarietat laboral participin en

els sindicats. Un exemple són els migrants”

Podria ser que un dels problemes fos que la majoria de treballadors ja no estan concentrats en grans centres de treball i viuen en la precarietat...

Un primer repte que tenim tots els sindicats és que el sindicat és un món fonamentalment masculí i ens hem de plantejar que les dones participin cada vegada més en l'activitat sindical. Nosaltres com a CGT estem una mica contents perquè prop del 40% de la nostra afiliació són dones, i progressivament anem cap a la paritat. Un repte és que els treballadors que més pateixen la precarietat laboral participin en els sindicats. Un exemple clar és el de les persones migrants. La taxa de treballadors immigrants afiliats és molt baixa i està circumscrit a sectors concrets, com, per exemple, el sector de la neteja. Un sector que està patint doblement l'explotació, com és el cas dels 'sense papers', hauria de fer més ús del sindicat per defensar els seus drets, però de moment no és així. Afortunadament, la cosa està canviant. Una prova és que al nou Secretariat Permanent de la CGT de Catalunya molts venim de la precarietat, com jo mateix. Finalment, un motiu important perquè les precàries vegin la CGT com a alternativa és que no focalitzem la nostra acció laboral en el marc que es deriva de les actuals relacions laborals. Les eleccions sindicals són importants i també els comitès d'empresa, però no són el nostre objectiu. Una persona que passa de tenir contracte a estar a l'atur i després a treballar sense contracte també ha de formar part de l'acció sindical.

Activistes dels moviments socials s'han organitzat per representar alternatives polítiques als ajuntaments. Què n'opines?

La CGT com a organització tenim molt clar la nostra base ideològica com a sindicat, però també haig de reconèixer que tenim una pluralitat ideològica i que gent del sindicat participa en diverses de les organitzacions polítiques que es presenten com a alternativa, i d'altres que no ho fem. Segons la meva opinió, la CGT defensa que l'acció política emani de la col·lectivitat, ja sigui del centre de treball o de la població on vivim. Nosaltres no aspirem que la política estigui al servei de les persones, sinó que les persones fem política en el nostre dia a dia, on vivim i treballem. En això crec que discrepo d'algunes opinions provinents d'aquests espais de nova política.

“Els grans sindicats han format part dels partits que han participat del sistema des de la Transició. Només cal veure el cas de Coscubiela”

Per què en aquests espais de “nova política” hi ha pocs sindicalistes?

Els grans sindicats han format part dels partits que han participat del sistema des de la Transició. Només cal veure qui és el líder del grup parlamentari d'ICV al Parlament espanyol: Joan Coscubiela, exsecretari general de la CONC. Els sindicats alternatius generalment hem fet política sense passar per les institucions. Quan veiem aquests espais de “nova política”, hauríem de veure primer d'on provenen aquestes persones, potser la majoria de les classes mitjanes i de l'àmbit universitari. I probablement aquestes persones no han tingut una militància sindical. De fet, fins i tot en moviments socials de base, en un barri, o en una assemblea d'okupes', ens trobem que hi ha una militància política que costa molt més traslladar a l'àmbit laboral. Perquè és molt més difícil tenir un compromís allà on et guanyes les garrofes. És una realitat que els moviments socials alternatius estan nodrint amb cares noves aquestes noves organitzacions polítiques, però no estan nodrint el món sindical. S'ha lluitat contra les ETT, per exemple, però sempre des de fora.

Sembla que hi ha un debat sobre la democràcia i el sistema de partits, i no hi ha cap debat

sobre els sindicats. Aquesta és la realitat o només el que ens arriba dels mitjans de comunicació?

Jo crec que al món del treball sí que hi ha debat. Una altra cosa és en què es tradueix. Malauradament, la percepció de malfiança cap als sindicats i la idea que tots els sindicats són iguals és fruit d'unes pràctiques sindicals hegemòniques. Això, adobat pels mitjans de comunicació que parlen dels sindicats quan es refereixen únicament a CCOO i a la UGT, i així ens posen a tots al mateix sac. Un altre factor és que el món del treball ens dona les garrofes. És més fàcil implicar-se en una assemblea de barri, el temps que tu decideixes, que al teu lloc de treball, on passes una gran part de la jornada i no tens capacitat de decisió. Aleshores el món del treball és més difícil que es modifiqui que no pas el món de la política on vas a votar. De totes maneres, hi ha un cert canvi de tendència. Els sindicats majoritaris baixen afiliació mentre els petits en guanyen. Arribarà un moment en què de sobte veurem el canvi que ja s'està gestant.

“La UAB s’ha personat com a acusació en judici contra mi. Estic imputat només per ser membre de la CGT”

El teu nom apareix en un sumari judicial, juntament amb el de 26 persones més, totes encausades pels fets relacionats amb l’ocupació del rectorat de la UAB al maig de l’any 2013.

La Universitat Autònoma de Barcelona recentment ha participat en un procés judicial que amb data d'avui es concreta en 27 acusacions penals contra 25 estudiants, un PAS (personal d'administració i serveis) i un professor, que sóc jo. A mitjan febrer d'aquest any s'ha personat com a acusació particular, que és un fet històric des del franquisme. I s'hauria de veure fins quan ens hem de remuntar des de la darrera vegada que una universitat inicia un procés penal contra un professor. La universitat era un espai obert, alternatiu i democràtic, i actualment penso que ja no ho és. Durant les mobilitzacions de Bolonya es van veure imatges dantesques de policies colpejant els estudiants. Podríem dir que la universitat a l'Estat espanyol en acabar el franquisme era una institució conservadora que reproduïa la ideologia dominant, i jo diria que actualment continua reproduint la ideologia dominant.

De què se t'acusa, concretament?

Del que hem vist del sumari, la imputació que es concreta a l'octubre del 2013 només es diu imputat. I la base de la imputació és que darrere de l'ocupació d'un rectorat i una sèrie de protestes, però també en el marc del procés d'una candidatura a rector alternativa que va arribar a la segona volta i va perdre pel vot ponderat i no pel nombre de vots, el rector va dir que al darrere hi havia un entramat d'organitzacions -entre les quals els sindicats d'estudiants, la Coordinadora d'Assemblees de Facultat, la CGT i, puntualment, la CUP— que actuàvem per desestabilitzar la institució. En aquest context, una vicerectora diu que jo, Ermengol Gassiot, desenvolupo activitats dirigents d'aquest entramat. Però no se m'imputa res més que ser de la CGT, un fet del qual mai me n'he amagat.

I per què ara?

Jo sóc secretari acadèmic del meu departament. Vaig tenir coneixement molt aviat que la UAB havia pactat amb la resta d'universitats catalanes un calendari molt ràpid per aplicar el decret de 3+2 del ministre Wert, transformant els graus a tres anys. Aleshores una sèrie de professors vam començar a explicar-ho als estudiants i, després, a participar en actes per alertar del perill de donar

tanta importància als màsters quan no s'estaven garantint els màsters públics. Hi ha una coincidència en el temps, amb el fet que el sumari es reactivi i les mobilitzacions entorn d'aquest tema.

“Els estudiants catalans són dels que paguen més del conjunt de la Unió Europea”

Cap a quin model d'universitat anem?

És el model negoci. Que no té pàtria i que s'està fent a Xile, a Anglaterra o al Canadà, països on també hi ha hagut mobilitzacions estudiantils. Bolonya va ser una estafa des del punt de vista que es va dir: les llicenciatures es converteixen en graus. Però això és mentida. Per accedir a una beca de doctorat, abans el requisit era disposar d'una llicenciatura i ara s'ha de tenir un grau i un màster. Ara, la majoria dels graus són de quatre anys i els màsters d'un. A Catalunya, el 56% dels màsters que ofereixen les universitats públiques s'estan fent en la forma de màsters propis, que és un eufemisme per dir privats, ja que hi ha professors que cobren a banda de la seva nòmina per fer docència, i fins a 10.000 euros l'any o més per fer de coordinadors, i les universitats ingressen uns diners extres amb màsters que poden costar entre 5.000 i 12.000 euros i són equivalents a màsters públics de no més de 3.000 euros. Passa igual que amb la sanitat: s'està afavorint que dins d'un servei públic es desenvolupin serveis privats i, fins i tot, es creïn empreses. L'Observatori del Sistema Universitari Català ha fet un estudi que diu que els estudiants catalans són dels que paguen més del conjunt de la Unió Europea, i paradoxalment les universitats catalanes estan a una ràtio d'inversió pública per estudiant del 60% de la inversió que es fa a França o menys del 40% de les holandeses.

“Sembla que es repeteix el que va passar en el règim del 78, on als militants socials se'ls deixa al marge perquè hi havia qui decidia per ells”

Des dels moviments socials s'ha denunciat que anem a una major criminalització de la protesta, sobretot després de l'aprovació de marcs legals com la 'lleï mordassa' o la reforma del Codi penal. Això portarà els moviments socials, incloent-hi els sindicats, a reflexionar sobre els límits de la legalitat en la protesta social?

Si la 'lleï mordassa' i la reforma del Codi penal van adreçats a limitar a la població els seus drets a decidir sobre el que passa al seu entorn, faran que els ciutadans quedem al marge de la centralitat de la política. Això, unit a la insistència d'alguns mitjans de comunicació que el canvi vindrà per opcions electorals únicament, és perillós. Sembla que es repeteix el que va passar en el règim del 78, on als militants socials se'ls deixa al marge perquè hi havia qui decidia per ells. Estem en una situació on es combinen pals amb electoralisme. Ja comencem a intuir un nou bipartidisme a escala de l'Estat, amb cares noves i noves sigles. Espero equivocar-me, però crec que això sembla que podria passar. Aleshores els moviments socials i les persones que creiem que la política passa pel carrer haurem de ser molt intel·ligents. La política que no faci el poble, parafrasejant en Joan Fuster, serà feta en contra nostre. I això voldrà dir buscar formes que no passen pels mecanismes que pauten la legislació actual? Sens dubte. A les empreses és clar que l'acció sindical no ha de passar únicament per l'activitat als comitès d'empresa o a través de vagues altament domesticades. I segurament en altres espais de participació política també ho haurem de fer.

“Convocar una vaga general alternativa necessita un exercici de creativitat i d'imaginació. Cal repensar què és avui alterar la realitat”

Hi ha una proposta en el marc de les marxes de la dignitat de convocar una vaga general per al pròxim 24 d'octubre. La CGT de Catalunya encara no s'hi ha pronunciat. Convocaries una vaga general?

Convocar una vaga general alternativa implica un exercici de creativitat i d'imaginació. No pot ser una vaga general decidida per les cúpules sindicals i que després baixi fins als delegats i delegades sindicals d'aquests sindicats. Una vaga general alternativa hauria de repensar què és avui alterar la realitat, el dia a dia. L'important és la capacitat d'incidència més enllà de les xifres de participació, la capacitat de condicionar el dia a dia de les persones. Els treballadors, si fem una acció política que va més enllà de la institucional, necessitem tenir força. La patronal té força perquè ens pot acomiadar, i té de la seva banda la policia i el Govern, que generalment legisla en favor seu. Nosaltres ens hem de dotar d'altres forces adreçades a fer coacció i no ens hem d'amagar. Un empresari no cedirà si no pateix una coacció amb prou força que no el faci atendre les demandes dels seus treballadors. Nosaltres, davant dels conflictes, hem de veure com exercim aquesta força coercitiva. Ara mateix, segons les normatives que s'estan aprovant, si no ho fem a través del vot és il·legal. Així que hem d'aconseguir que no s'atreveixin a aplicar-nos la legalitat. Ho haurem de fer a la UAB i de manera similar amb la 'llei mordassa'. Malauradament, això ens comportarà patiment, com estem vivint en el cas de les encausades al Parlament.

“L'Estat espanyol, després de Cambodja, era el lloc del món amb més desapareguts. Ens han expropiat la memòria”

Com a arqueòleg has participat en el procés de recuperació de la memòria històrica. Què t'ha aportat això en la teva lluita?

Primer de tot, em va descobrir el mur de morts i de silenci en què es va construir la Transició. I l'expropiació de la memòria col·lectiva. Els meus avis van participar activament en les milícies i col·lectivitzacions i m'havien parlat de l'alegria revolucionària i també del patiment i de la repressió. Però jo no m'imaginava que l'Estat espanyol, després de Cambodja, era el lloc del món on més desapareguts hi ha. I que no s'ha fet cap acció per buscar-ne els culpables. Amb data d'avui sabem que hi ha més de 118.000 persones amb noms i cognoms a les cunetes de l'Estat. És una xifra que quadruplica les morts que es calculen en un país que ha fet conegut el terme 'desaparegut' com és l'Argentina. I algunes estimacions parlen de més de 200.000 persones. La recuperació de les fosses comunes durant la repressió feixista ha posat sobre la taula els nostres morts, demostrant que aquests morts existien, i ha erosionat el discurs sobre el qual es va construir la Transició. L'exhumació de les fosses comunes ha destapat el silenci que ha durat més enllà del franquisme, sobre el que va passar i els seus responsables. A més, quan un exhuma i treu els ossos i parla amb els familiars, veus que una part important de les fortunes es van ampliar o crear sobre la base de l'expropiació de béns de persones afusellades, empresonades o que van anar a l'exili. I això és la base econòmica del règim actual. I quan un fiscal o jutgessa argentina han demanat extradicions, l'Estat s'ha tancat en banda.

I quina és la resposta de la justícia?

Nosaltres, exhumant una fossa a la província de Màlaga, per exemple, vam trobar morts amb forats de bala al cap i a la resta del cos, proves clares que les persones havien mort de forma violenta, i cridàvem el jutge però no s'investigava. I jo li deia: “Mira, si decideixo matar el meu veí i després el troben, diré que era de la Guerra Civil”. L'any 2004, un regidor d'ERC d'Olesa de Montserrat, on estàvem exhumant una fossa comuna, amb el suport de l'Ajuntament, ens va dir que havia trucat un alt càrrec del Govern de l'època perquè hi enviaria els Mossos d'Esquadra per impedir l'exhumació.

Això és il·lustratiu de l'anomenat 'pacte de silenci'.

“A nosaltres com a CGT ens agradaria ser els hereus de la CNT. Van fer una de les revolucions més boniques del segle XX”

Parlant també de memòria... què queda del llegat de la històrica CNT a la CGT d'avui?

A nosaltres com a CGT ens agradaria ser els hereus de la CNT pel que va significar per a la història de Catalunya i també per al sindicalisme europeu i mundial. Va ser un sindicalisme innovador que combinava l'acció col·lectiva amb l'acció directa. La CNT va fer una de les revolucions més boniques del segle XX. Aquí a Catalunya tenim un punt irreverent i llibertari, encara que no tothom es reconegui com a llibertari. Trenquem els esquemes als grans teòrics. Aquí som capaços tres dies després dels fets del Parlament de sortir al carrer i fer una manifestació de 300.000 persones no convocada per cap mitjà ni cap partit, i ser la 'mani' més important de tot l'Estat. Aquest punt irreverent dels catalans va fer possible la CNT i avui la CGT i altres organitzacions. Això queda. Potser no és patrimoni de la CGT, però sí del poble de Catalunya.

Però ara la CGT és plena d'independentistes?

La CGT és un sindicat revolucionari que defensa que s'han de suprimir els estats en tant que vehiculen la vida de la gent. Creiem que cap Estat no ens farà lliures i que tota col·lectivitat, com Catalunya, té dret a decidir lliurement el seu futur. Nosaltres ja defensàvem el dret a decidir quan molt poca gent, a banda de l'esquerra independentista, ho feia. El 22 de novembre de 1985 vam aprovar que un dret inalienable del poble català és el dret a l'autodeterminació.